

Gorzów Wlkp., 17 lipca 2020 r.

PS-VIII.431.4.2020.AFlo

Pani
Elżbieta Kinal
Kierownik
Ośrodka Pomocy Społecznej
w Iłowej

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r., poz. 821), rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz. U. z 2015 r., poz.1477) - zespół kontrolny w składzie:

1. Anna Florczak - Inspektor Wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp., posiadająca upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 66-1/2020 z dnia 9 czerwca 2020 r. – przewodnicząca Zespołu kontrolnego;
2. Agnieszka Wejman – Inspektor Wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp., posiadająca upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 66-2/2020 z dnia 9 czerwca 2020 r. – członek Zespołu kontrolnego

przeprowadził w dniu **17 czerwca 2020 r.** kontrolę problemową Ośrodka Pomocy Społecznej w Iłowej, ul. Kolejowa 7, 68-120 Iłowa. Zespół kontrolny złożył pisemne oświadczenia o braku okoliczności uzasadniających wyłączenie od udziału w niniejszej kontroli.

Akta kontroli: str.:4-5;

Zakresem kontroli objęto sposób realizacji zadań gminy, wynikających z cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Pierwszy termin kontroli w Ośrodku Pomocy Społecznej w Iłowej ustalono na 31 marca 2020 r. Jednak z uwagi na sytuację epidemiczną, zmieniono termin i tryb jej przeprowadzenia, tj. z siedziby jednostki - na poza siedzibą jednostki kontrolowanej. Dzień rozpoczęcia kontroli ustalono na 17 czerwca 2020 r. W porozumieniu z Panią Elżbietą Kinal - kierownikiem Ośrodka, kontrolę problemową

przeprowadzono z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej, zachowując odpowiednie warunki dla przetwarzania danych osobowych. Kontrola obejmowała okres od 01 stycznia 2019 r. do 16 czerwca 2020 r.

Akta kontroli:1-3;6-34;

W szczególności ocenie poddano następujące zagadnienia:

1. Opracowywanie i realizację 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny.
2. Tworzenie i rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz pracę z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
3. Zaangażowanie w interdyscyplinarne działania służące reintegracji rodzin przeżywających problemy w sprawowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
4. Realizację zadań asystenta rodziny, określonych w ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

Zgodnie ze sprawozdaniem MRPiPS-03 za I-XII 2019 r. na terenie gminy Iłowa w roku 2019 r. pomocą społeczną objętych było 269 rodzin, w tym 71 rodzin z dziećmi. W przypadku 35 rodzin przyczyną udzielonej pomocy była zdiagnozowana bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. W sprawozdaniu rzeczowo-finansowym z wykonywania przez gminę zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej od 01 stycznia 2019 r. do 30 czerwca 2019 r. wsparciem asystentów rodziny było objętych 20 rodzin. Asystent rodziny zakończył współpracę z 4 rodzinami, w tym: z 2 rodzinami z powodu osiągnięcia celu współpracy i z 2 rodzinami z powodu zaprzestania współpracy przez rodzinę. Od 01 lipca 2019 r. do 31 grudnia 2019 r. współpracy zakończono z 1 rodziną - z powodu śmierci rodzica. W całym roku 2019 asystent rodziny współpracował z 30 rodzinami. W ramach prowadzonych czynności kontrolnych dokonano analizy dokumentacji wybranych 4 rodzin w tym:

- a) rodzina A dzieci A1,A2,A3- rodzina biologiczna z 3 dziećmi,
- b) rodzina B dziecka B1- rodzina biologiczna z 1 dzieckiem,
- c) rodzina C dziecka C1- rodzina biologiczna z 1 dzieckiem,
- d) rodzina D dziecka D1 - rodzina biologiczna, której 2 dzieci umieszczonych jest w rodzinnej zastępczej,
- e) rodzina E dziecka E1 - rodzina biologiczna, której 4 dzieci umieszczonych jest w rodzinnej pieczy zastępczej.

Próbę badawczą do kontroli wyłoniono wg kryterium:

- 3 wybrane losowo teczki rodzin z 33 objętych wsparciem asystenta rodziny (9 %)

- 2 losowo wybrane teczki dzieci, spośród 24 dzieci przebywających w pieczy zastępczej (8%).

Akta kontroli:1-589;

Ocena skontrolowanej działalności

1. Opracowywanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny

Jak ustalono w toku kontroli Gmina Iłowa w okresie objętym kontrolą posiadała opracowany i przyjęty do realizacji:

- Program Wspierania Rodziny w Gminie Iłowa na lata 2018-2020, przyjęty uchwałą Nr 379/7/LII/18 Rady Miejskiej w Iłowej z dnia 5 czerwca 2018 r., którego okres obowiązywania opiewa na 3 lata, co jest zgodne z art. 176 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- Sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny za 2019 rok.

Mając na uwadze okresy obowiązywania oraz terminowość w/w programu kontrolujący stwierdzają, że są one zgodne z obowiązującymi regulacjami.

W kontrolowanym obszarze nie stwierdzono uchybień.

Akta kontroli:35-91;

1.1. Ocena założeń programu

W celu oceny zapisów programów z zadaniami gminy, określonymi w cytowanej ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, dokonano analizy jakościowej Programu Wspierania Rodziny w Gminie Iłowa na lata 2018-2020 oraz sprawozdania z realizacji programu za rok 2019.

Celem głównym powyższego programu jest „sprawny system zapobiegania kryzysowi rodziny i wspierania rodzin w kryzysie ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci i młodzieży”. Cele szczegółowe (8 pozycji) skoncentrowane są na tworzeniu oraz rozwoju systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz pracy z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Cele szczegółowe są zgodne z katalogiem zadań gminy w tym obszarze, ale nie zawierają zapisów następujących zadań:

- sporządzania sprawozdań rzeczowo- finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3,
- finansowania podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny, co stanowi 83 % - normę.

Akta kontroli:43-54;

„ W ramach prowadzonych działań promujących ekologię, Lubuski Urząd Wojewódzki korzysta z papieru z recyklingu. Dbaj o naturę. Używaj papieru z odzysku.”

1.1.2. Ocena realizacji Programu na lata 2018 -2020

W celu zbadania sposobów realizacji ww. celów Programu analizie poddano roczne „Sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za 2019 rok”, składane przez wójta gminy, zgodnie z art. 179 ust. 1 ww. ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Z treści sprawozdania wynika, że w roku 2019 Ośrodek Pomocy Społecznej w Iłowej podejmował działania pomocowe, nie tylko nakierowane na pracę z rodziną przeżywającą trudności opiekuńczo-wychowawcze. Wszystkie zadania Gminy również nieuwzględnione w Programie, a zgodne z przepisami prawa, zostały zrealizowane. W sprawozdaniu za 2019 r. uwzględniono potrzebę poprawy warunków mieszkaniowych rodzin. Według kontrolujących brak jest jasno określonych potrzeb na rok 2020.

W kontrolowanym obszarze nie stwierdzono uchybień.

Zespół kontrolny rekomenduje, aby:

- *podczas sporządzania kolejnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Iłowa w pkt IV „Zadania Programu” uwzględnić zapis dot. organizowania szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających i współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo- wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo- terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym,*
- *w sprawozdaniach z realizacji zadań Gminy uwzględniać potrzeby na rok kolejny.*

Akta kontroli:68-76;

2. Tworzenie i rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

2.1. Zapewnienie dzieciom opieki w placówkach wsparcia dziennego

Zgodnie z art. 18b. ust. 1 cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, placówka wsparcia dziennego może być prowadzona w lokalu, który spełnia wymagania lokalowe i sanitarne, zawarte w przepisach wydanych na podstawie art. 18 b ust. 3. ww. ustawy. Spełnienie wymagań jest potwierdzone pozytywną opinią właściwego państwowego inspektora sanitarnego, wydaną w drodze decyzji administracyjnej.

Informacje na temat funkcjonowania placówek wsparcia dziennego zawarte są w sprawozdaniu rzeczowo- finansowym z wykonania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (WRiSPZ-G). Ze sprawozdania za I i II półrocze 2019 r. wynika, że na terenie Gminy Iłowa funkcjonowały 4 placówki wsparcia dziennego. Dane wskazane

w sprawozdaniu zostały potwierdzone informacją uzyskaną drogą elektroniczną z 16.06.2020r. Placówki- świetlice wiejskie finansowane są ze środków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA). Zgodnie z pismem Pani Ewy Sowy - przewodniczącej GKRPA w Iłowej, placówki te pełnią funkcję opiekuńczo- wychowawczą. Świetlice we wsiach: Klików (5-10 dzieci), Czerna (7-10), Konin Żag. (5-20) i Czyżówek (6-15) były czynne przez 3 godziny w dni robocze, w godzinach popołudniowych. Osoby zatrudnione na umowę zlecenie (na rok) na stanowisku opiekunek posiadają wykształcenie średnie i wyłonione zostały drogą konkursu. Do powyższej informacji dołączono protokoły sporządzone w wyniku kontroli okresowej budynku wszystkich ww. świetlic wiejskich (dokonywanych co najmniej raz na 5 lat oraz jeden raz w roku). Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Iłowej w informacji elektronicznej z 29.06.2020 r. przekazał, że funkcjonujące świetlice wiejskie rozpoczęły swoją działalność przed rokiem 2015 r., a w jednym czasie nie przebywa w świetlicy więcej dzieci niż 30. Wszystkie świetlice posiadają coroczny przegląd gaśnic przeciwpożarowych, jednak placówki te nie posiadają dokumentacji, o której mowa w art. 18 b ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Ponadto z analizy przedstawionej dokumentacji wynika, że w okresie objętym kontrolą korzystało 3 z 78 dzieci (z rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny) z zajęć przeprowadzanych w świetlicach wiejskich o charakterze opiekuńczo- wychowawczym.

Zakres stwierdzonych nieprawidłowości

W badanym obszarze stwierdzono uchybienie polegające na kierowaniu dzieci z rodzin dotkniętych trudnościami opiekuńczo - wychowawczymi na zajęcia do placówki niespełniającej wymagań, o których mowa w art. 18 b ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Akta kontroli: 169-189;

2.2. Kwalifikacje asystenta rodziny

Zgodnie z dokumentacją przeanalizowaną w toku kontroli, Ośrodek Pomocy Społecznej Iłowie w okresie objętym kontrolą zatrudniał na dwóch etatach trzech asystentów rodziny na umowę o pracę w wymiarze całego etatu. Przy czym asystent rodziny (* *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U.2019.1429 t.j. z dnia 2019.07.31)*), a w jego miejsce w ramach zastępstwa zatrudniony był asystent rodziny (* *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U.2019.1429 t.j. z dnia 2019.07.31)*).

Zatrudnieni asystenci rodziny spełniali wymagania kwalifikacyjne, określone w art. 12 cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W kontrolowanym obszarze nie stwierdzono uchybień.

Akta kontroli: 113-152;

2.3. Uczestnictwo asystenta w szkoleniach podnoszących kwalifikacje

W toku kontroli zbadano również kwestię podnoszenia kompetencji zawodowych dwóch asystentów rodziny (trzeci przebywał na zwolnieniu chorobowym). Stwierdzono, że regularnie podnoszą swoje kwalifikacje poprzez uczestnictwo w szkoleniach zgodnie z art. 12 ust. 2 cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W kontrolowanym obszarze nie stwierdzono uchybień.

Akta kontroli: 113-152;

2.4. Obejmowanie rodzin opieką asystenta

Dokonując analizy w przedmiocie zachowania limitu rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny, wzięto pod uwagę dane zawarte w sprawozdaniach rzeczowo finansowych oraz wykaz rodzin przedłożony w toku czynności kontrolnych. W okresie objętym kontrolą łącznie (dane narastające) 33 rodziny (75 dzieci) z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi objęte były wsparciem asystenta rodziny. We wspomnianym okresie jednoczesna liczba rodzin, z którą pracował 1 asystent nie przekraczała limitu 15 rodzin.

W toku analizy przedstawionych okresów współpracy asystenta rodziny z poszczególnymi rodzinami stwierdzono, że ustawowy wymóg, dotyczący liczby rodzin, z którymi asystent rodziny prowadził pracę, określony w art. 15 ust. 4 cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, został zachowany.

W kontrolowanym obszarze nie stwierdzono uchybień.

Akta kontroli: 92-112;

2.5. Planowanie pracy z rodziną oraz dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny

Zgodnie z przepisami art. 15 ust. 1 pkt 1 i ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, do zadań asystenta rodziny między innymi należy opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną, który opracowywany jest we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym. Plan pracy z rodziną obejmuje zakres realizowanych działań, mających na celu przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, a także zawiera terminy ich realizacji i przewidywane efekty. Asystent rodziny zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 15, dokonuje również okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku i przekazuje tę ocenę podmiotowi o którym mowa w art. 17 ust.1 (kierownik jednostki organizacyjnej gminy) cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny.

„ W ramach prowadzonych działań promujących ekologię, Lubuski Urząd Wojewódzki korzysta z papieru z recyklingu. Dbaj o naturę. Używaj papieru z odzysku.”

Dokumentacja, która została poddana analizie (rodzin A,B,C,D) zawierała plany pracy z rodziną, które sporządzone były przez asystenta rodziny. Zespół kontrolny stwierdził, że w przypadku rodziny A dokonano jego modyfikacji z kilkudniowym przekroczeniem terminu oraz zastosowano niewłaściwe nazewnictwo - „aktualizacja planu pracy z rodziną”. W przypadku pozostałych rodzin B, C, D modyfikacji planu pracy z rodziną nie dokonano. Struktura planów zawierała działania wskazane do realizacji, mające na celu przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych. Zazwyczaj terminy ich realizacji zdefiniowane zostały słowami: „na bieżąco”, „w razie potrzeby”, co jest zbyt mało precyzyjne. Tylko w jednym przypadku – rodziny D wskazano przewidywane efekty. Z rodziną E nie podjęto współpracy.

Analizując przedmiotową dokumentację pod względem sporządzania okresowej oceny sytuacji rodziny kontrolujący stwierdzają, że na cztery rodziny dwie posiadają dokumenty zawierające okresową ocenę sytuacji rodziny -A i D. Jednak tylko jeden dokument na trzy posiada zgodną z art. 15 ust. 1 pkt 1) nazwę tj. „okresowa ocena sytuacji rodziny”, pozostałe mają nazwę „ocena rodziny za okres...” i „okresowa ocena rodziny za...”. Terminowość ww. dokumentów została zachowana jedynie w przypadku rodziny D. W przypadku rodziny A przy pierwszej ocenie (* *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U.2019.1429 t.j. z dnia 2019.07.31)*) przekroczone okres 6 miesięcy. Kolejna ocena nie posiada daty sporządzenia dokumentu, zawiera adnotację za okres „od (* *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U.2019.1429 t.j. z dnia 2019.07.31)*)”. W związku z tym powstaje „luka” pomiędzy okresami ww. ocen. Kolejnej okresowej oceny sytuacji rodziny, która powinna być sporządzona do (* *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U.2019.1429 t.j. z dnia 2019.07.31)*). Jeden z trzech dokumentów zawierających okresową ocenę sytuacji rodziny posiada dowód przekazania tej oceny kierownikowi Ośrodka (pieczętka kierownika OPS). W przypadku rodziny B dokumentacja zawiera dokument adresowany do Sądu o nazwie „sytuacja rodziny”. W przypadku rodziny C dokumentacja nie zawierała ”okresowej oceny sytuacji rodziny”. Dokumentacja natomiast zawierała trzy pisma informacyjne skierowane do sądu, opisujące bieżącą sytuację rodziny (opis współpracy z rodziną) lub konkretne wydarzenie ((* *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U.2019.1429 t.j. z dnia 2019.07.31)*)).

Ponadto czynności pracy asystenta rodziny dokumentowane są w miesięcznych kartach pracy asystenta rodziny oraz w dziennikach wizyt w środowisku rodzinnym z miejscem na podpisy rodziny. Dokumentacja rodziny uzupełniona została notatkami służbowymi, które opisują zaistniałą sytuację rodziny, a także istotnymi dokumentami dotyczącymi rodzin, innych instytucji z którymi pracował asystent rodziny oraz pracownik

socjalny. Z analizy dokumentacji wynika, że w przypadku dwóch rodzin (A i C) asystent rodziny nie udokumentował, że zasięgał regularnie informacji na temat funkcjonowania dzieci w szkole. (* Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U.2019.1429 t.j. z dnia 2019.07.31).

W opinii kontrolujących zauważalna jest nadmierna koncentracja działań asystenta rodziny na poprawnych zachowaniach dziecka („Kodeks dobrego zachowania” - dot. rodzin A, C), pomijając źródła i przyczyny negatywnych zachowań dzieci oraz ich potrzeby psychiczne. Podsumowując kontrolujący uważają, że badana dokumentacja wskazuje na wyznaczenie częściowo odpowiednich i częściowo adekwatnych do potrzeb rodziny działań.

Zakres stwierdzonych nieprawidłowości

W badanym obszarze stwierdzono istotne uchybienie polegające na:

- *opracowaniu planów pracy z rodziną z nieprecyzyjnym określeniem terminów realizacji działań i przewidywanych efektów, o których mowa w art. 15 ust. 3 cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny;*
- *dokonywaniu okresowych ocen sytuacji rodziny, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 15 cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny bez zachowania terminowości i obowiązku przekazywania tej oceny do kierownika podmiotu organizującego pracę z rodziną).*

Zespół kontrolny rekomenduje, aby:

- *przy sporządzaniu powyższych dokumentów stosować jednolity wzór i zgodnie z przepisami nazewnictwo,*
- *plan pracy z rodziną oprzeć na uprzednio sporządzonej diagnozie rodziny (rozpoznanie przyczyn kryzysu w rodzinie i warunków w jakich ona funkcjonuje),*
- *przy tworzeniu planu pracy z rodziną kierować się realnością (aby plan był prawdopodobny do zrealizowania) oraz kompletności (branie pod uwagę wszystkich koniecznych działań, prowadzących do realizacji zadań),*
- *korzystać z materiałów skierowanych do asystentów rodziny np. Izabeli Krasiejko „Rekomendacje metodyczne i organizacyjne” wydawnictwa Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.*

Akta kontroli:225-589;

2.6. Poradnictwo specjalistyczne

Zgodnie z informacją z 19.06.2020 r., w okresie objętym kontrolą 16 rodzin zostało objętych wsparciem psychologa. Ośrodek Pomocy Społecznej w Iłowej posiadał podpisaną umowę na usługi psychologiczne wspierające działania pracowników socjalnych i asystentów rodzin

poprzez poradnictwo rodzin z problemami. Psycholog przyjmuje zarówno w punkcie stałym jak i odwiedza rodziny w miejscu ich zamieszkania. Ostatnia forma jest najbardziej pożądana i przynosi najlepsze efekty pracy. W roku 2019 psycholog świadczył wsparcie w tym zakresie 10 godzin miesięcznie (od 9 lutego do 23 listopada 2019 r. zrealizował 126 godzin zegarowych konsultacji). Pomoc psychologiczną rodziny mogły również uzyskać w ramach zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie - 12 godzin miesięcznie.

Zgodnie ze sprawozdaniem z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny w 2019 r. rodziny miały dostęp do:

- pomocy prawnej w Gminnym Centrum Kultury i Sportu w Iłowej;
- w Poradni Psychologiczno- Pedagogicznej w Żaganiu w ramach realizacji projektu współfinansowanego z EFS- psycholog, psycholog dziecięcy, warsztaty podnoszące kompetencje rodzicielskie tzw. „Szkoła dla rodziców”, prawnik, terapeuta;
- terapeuta rodziny w GKRPA z ramienia NZOZ „PROFIL” w Żaganiu;
- grupy wsparcia dla osób współuzależnionych i ofiar przemocy w rodzinie oraz anonimowych alkoholików;
- aktywizacja zawodowa, kursy, szkolenia dla bezrobotnych, itp.

Dodatkowo informacja na temat możliwości uzyskania wsparcia specjalistycznego zamieszczona była na stronie internetowej Ośrodka Pomocy Społecznej w Iłowej.

Z analizy dokumentacji rodzin podlegających szczegółowej kontroli wynika, że korzystały one ze wsparcia specjalistów (rodzina A- porada prawna; rodzina B- terapia uzależnień; rodzina C- psycholog; rodzina D- psycholog i terapia uzależnień). Z dokumentacji rodziny C wynika, że małoletniemu dziecku C1 wsparcie psychologiczne zostało udzielone zbyt późno (dzień przed śmiercią rodzica). Według kontrolujących pogłębiająca się kryzysowa sytuacja tej rodziny była przesłanką do objęcia dziecka wsparciem już od momentu podjęcia współpracy asystenta z rodziną.

Podsumowując Ośrodek Pomocy Społecznej w Iłowej zapewnia rodzinom dostęp do specjalistycznego poradnictwa.

W kontrolowanym obszarze nie stwierdzono uchybień.

Zespół kontrolny rekomenduje, aby zwracać szczególną uwagę na potrzeby dzieci w zakresie wsparcia specjalistycznego.

Akta kontroli:190-200;

2.7. Rodziny wspierające

Jak wynika ze sprawozdań rzeczowo – finansowych i rocznych sprawozdań z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny składanych przez wójta radzie gminy, na terenie gminy nie funkcjonują rodziny wspierające.

Zgodnie z informacją kierownika OPS w Iłowej z 16.06.2020 r. Gmina w Iłowej nie posiada formalnych rodzin wspierających. Jednak istotne jest to, że 16 rodzinom wsparcia udzielają osoby z najbliższego otoczenia, jest to wsparcie nieformalne najczęściej polegające na pomocy przy sprawowaniu opieki nad małoletnimi dziećmi i prowadzeniu gospodarstwa domowego.

Dobłą praktyką jest to, że na stronie i tablicy informacyjnej Ośrodka widnieje oferta dla rodzin wspierających oraz warunkach współpracy. Ponadto przygotowany został wzór wniosku kandydata do pełnienia funkcji rodziny wspierającej oraz wzór umowy wraz z oświadczeniem o poniesieniu wydatków rodziny wspierającej.

W kontrolowanym zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

Akta kontroli:153-168;

3. Zaangażowanie w interdyscyplinarne działania służące reintegracji rodzin przeżywających problemy w sprawowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych

1.3. Działania służące reintegracji rodzin przeżywających problemy w sprawowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych

W celu zbadania działań na rzecz reintegracji rodzin przeanalizowano informację przekazaną 23.06.2020 r., z której wynika, że w okresie objętym kontrolą 24 dzieci przebywało w pieczy zastępczej (2 w instytucjonalnej, 22 w rodzinnej pieczy zastępczej). W przypadku 16 dzieci zachodziła podstawa do podjęcia działań na rzecz reintegracji. Brak zgody na współpracę z asystentem wyraziła matka 1 dziecka. W przypadku 7 dzieci nieznana była sytuacja rodziców. Współpracę z asystentem rodziny podjęli rodzice 8 dzieci. Względem 1 dziecka rodzic utrzymuje kontakt, jednak nie daje gwarancji opiekuńczo-wychowawczych dla dziecka. W okresie objętym kontrolą nie doszło do reintegracji, 3 dzieci zostało adoptowanych.

Dokonano analizy dwóch teczek rodzin, których dzieci przebywały w pieczy zastępczej (rodzina D i E). W przypadku rodziny D, której dzieci przebywają w rodzinnej pieczy zastępczej asystent rodziny podjął pracę na rzecz reintegracji rodziny (rokowania pozytywne). W przypadku rodziny E, której dziecko przebywało w rodzinnej pieczy zastępczej, zgodnie z informacją przekazaną drogą elektroniczną 01.07.2020 r. asystent rodziny nie podjął współpracy z uwagi na brak kontaktu z rodziną. Po przeanalizowaniu dokumentacji kontrolujący stwierdzili, że w tym przypadku pojawił się spór, co do obowiązku finansowania pobytu dzieci w pieczy zastępczej. Powyższe było związane z tym, że matka wraz z dziećmi do października 2019 r. mieszkała na terenie (* *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U.2019.1429 t.j. z dnia 2019.07.31)*). Według

kontrolujących brak podjęcia współpracy z rodziną nie wynika z braku kontaktu z rodziną, a z braku podjęcia działań w kierunku rozeznania się co do sytuacji rodziców biologicznych ww. dzieci oraz ustalenia aktualnego miejsca pobytu rodziców. Działanie skupiające się jedynie na ustaleniu finansowania nie zwalniają OPSu z podjęcia działań mających na celu dążenia do reintegracji rodziny zgodnie z art. 8 ust. 1 pkt 7.

Podsumowując, kontrolujący pozytywnie oceniają podjęte działania asystenta rodziny w kierunku reintegracji rodziny D. W przypadku rodziny E działań takich nie podjęto.

Zakres stwierdzonych nieprawidłowości

W kontrolowanym obszarze stwierdzono uchybienie polegające na niepodjęciu działań w kierunku reintegracji odnośnie jednej rodziny.

Akta kontroli: 201-216;449-589;

3.2. Uczestnictwo w sporządzaniu planu pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej

W stosunku do dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej obowiązek sporządzenia planu pomocy dziecku spoczywa na koordynatorze rodzinnej pieczy zastępczej, który we współpracy z rodziną zastępczą (...), asystentem rodziny (w przypadku, gdy rodzinie dziecka nie został przydzielony asystent rodziny – we współpracy z podmiotem organizującym pracę z rodziną), ustala cele i działania na rzecz powrotu dziecka do rodziny. Dokonując analizy dokumentacji rodziny D i E brak jest dokumentacji potwierdzającej uczestnictwo asystenta rodziny w sporządzaniu planów pomocy dla dzieci, które przebywają w rodzinnej pieczy zastępczej.

Stwierdzono brak informacji o współtworzeniu planów pomocy w stosunku do dzieci pochodzących z dwóch rodzin objętych kontrolą.

Zakres stwierdzonych nieprawidłowości

W kontrolowanym obszarze stwierdzono istotne uchybienie polegające na braku dokumentacji potwierdzającej uczestnictwo asystenta rodziny w sporządzaniu planu pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej.

Akta kontroli: 449-589;

3.3. Opiniowanie ws. dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej

Zgodnie z zapisami w art. 47 ust. 6 i 7 cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zarówno informacja przekazywana do Sądu o możliwości powrotu dziecka do jego rodziny, jak i wniosek o wszczęcie z urzędu postępowania o wydanie zarządzeń wobec dziecka, celem uregulowania jego sytuacji prawnej, powinna zawierać opinię

„... w ramach prowadzonego procesu promującego, edukacyjnego, socjalnego oraz terapeutycznego rodzica z pomocą specjalistów z instytucji...

Używaj papieru z odzysku.”

gminy lub podmiotu prowadzącego pracę z rodziną. Obowiązek taki istniał w stosunku do dziecka D1 z rodziny D, które przebywało w pieczy ponad 32 miesiące. W okresie podlegającym kontroli Ośrodek Pomocy Społecznej w Iłowie sporządził jedno pismo informacyjne nt. funkcjonowania rodziny w środowisku oraz pracę w rodzinie na rzecz jej reintegracji. Według kontrolujących w opinii brak jest jasno określonego stanowiska nt. rokowań reintegracji rodziny. W przypadku rodziny E (dziecko: E1) obowiązek opiniowania nie zachodził, gdyż jak wynika z pisma kontrolowanej jednostki skierowanego do PCPR w Żaganiu z 29.05.2020 r. umieszczenie dziecka nastąpiło pod koniec listopada 2019 r.

W kontrolowanym zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

Kontrolujący rekomendują, aby w opiniach, o których mowa w art. 47 ust. 7 cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zawierać stanowisko asystenta rodziny co do rokowań reintegracji rodziny.

Akta kontroli:449-563;

3.4. Uczestnictwo w posiedzeniach zespołów ds. okresowej oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej

W celu zbadania czy asystent rodziny, zgodnie z art. 15 pkt 18 cytowanej ustawy, w ramach współpracy z jednostkami administracji rządowej i samorządowej uczestniczył w posiedzeniach zespołów ds. okresowej oceny sytuacji rodziny dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej, kontrolujący przeanalizowali dokumentację rodziny D i E.

Przekazana dokumentacja rodziny D i E nie posiadała:

- zaproszeń na posiedzenie zespołu ds. oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej,
- dokumentacji ani informacji poświadczającej uczestnictwo asystenta rodziny w zespołach ds. oceny sytuacji dzieci z powyższych rodzin
- protokołów z posiedzenia zespołu w rodzinnej pieczy zastępczej, które zawierają istotne informacje nadające kierunek działań mających na celu reintegrację rodziny.

Zgodnie z dokumentacją kontrolną stwierdzono brak informacji o uczestnictwie w posiedzeniach zespołów ds. okresowej oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej.

Zakres stwierdzonych nieprawidłowości

W badanym obszarze stwierdzono istotne uchybienie polegające na braku uczestnictwa w posiedzeniach ds. okresowej oceny sytuacji dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.

Akta kontroli: 449-589

4. Koordynowane wsparcie dla kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”

Na mocy ustawy z dnia 4 listopada 2016r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2016, poz. 1860 ze zm.) uprawnione rodziny mogą korzystać z poradnictwa w zakresie:

- 1) przezwycięzania trudności w pielęgnacji i wychowaniu dziecka;
- 2) wsparcia psychologicznego;
- 3) pomocy prawnej, w szczególności w zakresie praw rodzicielskich i uprawnień pracowniczych;
- 4) dostępu do rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz świadczeń opieki zdrowotnej.

Poradnictwo zgodnie z cytowaną ustawą koordynowane jest przez asystenta rodziny i podejmowane jest na wniosek uprawnionych osób.

Zgodnie z informacją podaną 16 czerwca 2020 r. w okresie kontrolnym nie były udzielane usługi specjalistyczne oraz nie udzielano wsparcia asystenta rodziny na podstawie ustawy z 4 listopada 2016 r. o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Kwartalne sprawozdania rzeczowo- finansowe z wykonywania zadań z zakresu świadczeń za rok 2019 potwierdzają ww. informację.

Kierownik kontrolowanej jednostki drogą elektroniczną 02.07.2020 r. doprecyzował informacje wykazując, że 3 rodziny (objęte asystenturą) otrzymały również wsparcie z zakresu ustawy „Za życiem”. Asystenci rodziny podjęli szereg działań adekwatnych do potrzeb kobiet w ciąży i ich rodzin. Ponadto na tablicy informacyjnej Ośrodka Pomocy Społecznej w Iłowej była udostępniona informacja o możliwości skorzystania z usług specjalistycznych w w/w zakresie. Kontrolujący widzą jednak potrzebę usystematyzowania działań poprzez opracowanie pakietu usług z wypisanymi i krótko scharakteryzowanymi usługami dla kobiet w ciąży oraz dzieci przewlekle chorych i niepełnosprawnych wraz z podanymi adresami instytucji resortu zdrowia, edukacji, pomocy społecznej, wspierania rodziny je realizującymi. Według kontrolujących wykonując zadania z zakresu powyższej ustawy wskazane jest aby korzystać z rekomendacji metodycznych i organizacyjnych zawartych w materiałach wydanych przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej pn. „Asystentura rodziny w zakresie wsparcia kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, Warszawa, marzec 2017.

W kontrolowanym obszarze nie stwierdzono uchybień.

Kontrolujący rekomendują aby opracować wzór „indywidualnego katalogu możliwego wsparcia” dla kobiet w ciąży i rodzin.

Akta kontroli: 217-224;

WNIOSKI:

Nie stwierdzono uchybień w zakresie:

1. Terminowości opracowywania 3-letniego gminnego programu wspierania rodziny,
2. Uwzględniania w Programie Wspierania Rodziny w Iłowej za lata 2018-2020 zadań określonych w art. 176 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
3. Kwalifikacji asystenta rodziny.
4. Uczestnictwa asystenta rodziny w szkoleniach podnoszących kwalifikacje.
5. Obejmowania rodzin opieką asystenta.
6. Dostępu do poradnictwa specjalistycznego.
7. Podjętych działań w kierunku pozyskania rodzin wspierających.
8. Opiniowania ws. dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.
9. Dostępu do informacji w zakresie rozwiązań wspierających rodziny oraz kobiety w ciąży zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt 1) ustawy "Za życiem".

Stwierdzono uchybienia w zakresie:

1. Kierowania dzieci z rodzin dotkniętych trudnościami opiekuńczo- wychowawczymi na zajęcia do placówki niespełniającej wymagań, o których mowa w art. 18 b ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
2. Niepodjęciu działań w kierunku reintegracji jednej rodziny.

Stwierdzono istotne uchybienia w zakresie:

1. Opracowania planów pracy z rodziną z nieprecyzyjnym określeniem terminów realizacji działań i przewidywanych efektów.
2. Dokonywania okresowej oceny sytuacji rodziny z pominięciem terminowości i obowiązku przekazywania tej oceny do kierownika podmiotu organizującego pracę z rodziną.
3. Braku potwierdzenia uczestnictwa asystenta rodziny w sporządzaniu planu pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej.
4. Braku uczestnictwa w posiedzeniach ds. okresowej oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej.

Za powstałe uchybienia odpowiedzialność ponosi Kierownik jednostki.

Przyczyną uchybień w realizacji zadań może być:

- brak dostępu do placówek wsparcia dziennego spełniających wymagania, o których mowa w art. 18 b ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,

„ W ramach prowadzonych działań promujących ekologię, Lubuski Urząd Wojewódzki korzysta z papieru z recyklingu. Dbaj o naturę. Używaj papieru z odzysku.”

- zaniechanie działań w kierunku reintegracji jednej rodziny,
- zaniechanie w planowaniu pracy z rodziną;
- zaniechanie w dokonywaniu okresowej oceny sytuacji rodziny.

Skutkiem powyższych działań kontrolowanej jednostki może być:

- ograniczenie zakresu wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w tym małoletnich dzieci,
- utrudnienie reintegracji 2 rodzin.

Zalecenia pokontrolne:

Mając na uwadze stwierdzone uchybienia i istotne uchybienia, na podstawie art.197d cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz § 13.2 rozporządzenia w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzenia kontroli, **zalecam:**

1. Zapewnianie dzieciom pochodzącym z rodzin dotkniętych trudnościami opiekuńczo – wychowawczymi opieki w placówkach wsparcia dziennego, spełniających wymogi prawne, o których mowa w art. 18b cyt. cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
2. Określanie w planach pracy z rodziną precyzyjnych terminów realizacji działań oraz przewidywanych efektów tych działań, zgodnie z art. 15 ust 3 cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
3. Dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny z uwzględnieniem jej terminowości i obowiązku przekazywania tej oceny do kierownika podmiotu organizującego pracę z rodziną, zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 15) cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
4. Podejmowanie działań w kierunku reintegracji rodziny, których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej, zgodnie z art. 8 ust. 1 pkt 7 cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
5. Dokumentowanie i potwierdzanie uczestnictwa w sporządzaniu planów pomocy dziecku umieszczonego w pieczy zastępczej, zgodnie z art. 77 ust. 3 pkt 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
6. Uczestniczenie w posiedzeniach zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej, zgodnie z art. 15 pkt 18 oraz art. 137 ust. 1 pkt 6 cytowanej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Pouczenie

Zgodnie z art. 197d cytowanej ustawy, jednostka kontrolowana może w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń pokontrolnych zgłosić do nich zastrzeżenia.

Jednostka kontrolowana jest zobowiązana w terminie 30 dni od otrzymania zaleceń pokontrolnych do poinformowania wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w 2 jednobrzmiących egzemplarzach, z których:

- egzemplarz nr 1 przekazano Kierownikowi jednostki kontrolowanej
- egzemplarz nr 2 wraz z aktami kontroli pozostawiono w aktach Wydziału Polityki Społecznej LUW w Gorzowie Wlkp.

Kontrolujący:

INSPEKTOR WOJEWÓDZKI
w Wydziale Polityki Społecznej

Anna Florczak

INSPEKTOR WOJEWÓDZKI
w Wydziale Polityki Społecznej

Agnieszka Wejman

Z up. WOJEWODY LUBUSKIEGO

Grażyna Jelska

Dyrektor

Wydziału Polityki Społecznej